

De acceptatie van opnameapparatuur door de verzorgenden van mensen met onbegrepen gedrag bij dementie

Door Anouk van Goor, onder begeleiding van Manon Peeters-Schaap

inleiding

Ongeveer 90% van alle mensen met dementie, vertoont gedragsproblemen (1). De verzorgenden kunnen hiervoor vaak geen verklaarbare reden vinden. Men spreekt dan over ‘onbegrepen gedrag’ (2). De logopedische problematiek bij mensen met dementie wordt hierdoor beïnvloed. Ze weigeren bijvoorbeeld om te eten en/of te drinken. Het bestek wordt dan weggeslagen en het hoofd wordt afgewend (3). Het is van belang om de voorspelbaarheid van onbegrepen gedrag te onderzoeken om tijdig in te kunnen grijpen en het aantal gevallen te reduceren (4). Om dit te onderzoeken, zal geobserveerd moeten worden middels opnameapparatuur. Echter kan technologie niet zomaar ingezet worden bij mensen met dementie in een verpleeghuis. Er moet rekening gehouden worden met eisen van betrokkenen zoals de verzorgenden (5). Het is (nog) onbekend wat deze eisen zijn.

Onderzoeksvraag: “Welke factoren spelen een rol bij de besluitvorming van verzorgenden over de inzet van opnameapparatuur bij dementerende personen in een verpleeghuis, die onbegrepen gedrag vertonen?”

Methode

- Kwalitatief semi-structureerd interviewonderzoek
- Inclusiecriteria: verzorgende, werkzaam bij BrabantZorg op de aangewezen afdeling
- Exclusiecriteria: stagiaire verzorgende/ spreektaal niet Nederlands
- Populatie: 8 participanten tussen de 29 en 59 jaar
- Afname interviews door twee onderzoekers
- Analyse open coderen: twee onderzoekers
- Analyse axiaal coderen: zes onderzoekers

Resultaten

Thema 1: Doel

Het thema dat het meest naar voren komt wanneer wordt gesproken over een factor die van invloed is op de beslissing van de inzet van opnameapparatuur, is “Doel”. Verzorgenden geven aan dat als het doel van opnameapparatuur of data-gebruik voor extra onderzoek profijtelijk is voor de zorg, ze bereid zijn het te accepteren.

Thema 2: Privacy

Verzorgenden vinden dat als opnameapparatuur ingezet zou worden, zorgvuldig omgegaan moet worden met het opnemen van bewoners en gegevens die uit opnameapparatuur komen.

Thema 3: Controle en beheersbaarheid

Voor de verzorgenden is controle en beheersbaarheid een belangrijke factor. Zij geven aan graag controle te hebben over wat er gebeurt bij hen op de afdeling. Om de controle te hebben over de opnameapparatuur, geven zij aan dat zij het goed willen kunnen beheersen.

Thema 4: Praktische realisatie

Een volgende factor is praktische realisatie. De manier waarop opnameapparatuur ingezet wordt is voor de verzorgenden belangrijk. De opnameapparatuur wordt tenslotte ingezet bij hen op de afdeling en ze zullen er zelf mee komen te werken.

Thema 5: Introductie

Ten slotte is “Introductie” een belangrijke factor voor de besluitvorming van de inzet van opnameapparatuur. Verzorgenden vinden het belangrijk om zo optimaal mogelijk geïnformeerd te worden, zodat ze weten waar ze aan toe zijn en zo een betere overweging kunnen maken.

Thema 3: “Dat we dan met zijn alle met het team terug kunnen kijken... en daar ook iets mee kunnen doen”

Thema 2: “Dat ze er vooral heel zorgvuldig mee omgaan...ook niet of je dat door kunt sturen. Ik vind wel dat je daar mee moet opletten ja”

Thema 1: “Als het voor de mensen beter is en je kunt ze er echt mee helpen en je hebt er echt iets aan”

Thema 4: “Dat er een klein cameraatje hangt, dan merk je dat misschien niet. Als er echt grotere camera’s in beeld zijn, dan ga je je eigen toch anders gedragen”

Thema 5: “Misschien is het handig dat we een beetje weten van ja, wat er gaat gebeuren”

Sterktes en zwaktes van het onderzoek

Sterktes:

- Afname in een vertrouwelijke, zelf gekozen omgeving door de verzorgenden.
- Membercheck
- Peerfeedback

Zwaktes:

- Verzorgenden zijn werkzaam op dezelfde afdeling
- Geringe ervaring van de onderzoeker met het afnemen van interviews
- Verzadiging kon niet vastgesteld worden

Aanbevelingen vervolgonderzoek

Wanneer onbegrepen gedrag voorspeld kan worden, zal dit in het belang zijn voor de logopedische behandeling omdat er beter op de situatie geanticipeerd kan worden. Tevens kan opnameapparatuur wellicht helpen voor de logopedist om beelden van bijvoorbeeld eet- en drinkmomenten van cliënten terug te kijken.

- Bij een grootschalig vervolgonderzoek met opnameapparatuur naar het voorspellen van onbegrepen gedrag, moet altijd rekening worden gehouden met factoren, die voor verzorgenden van belang zijn. Dit is van belang voor een succesvolle implementatie
- Wanneer opnameapparatuur bij andere verzorgenden wordt ingezet, zal vooraf onderzocht moeten worden welke factoren specifiek voor hen belangrijk zijn.

Conclusie: Uit het onderzoek zijn vijf thema’s naar voren gekomen die een antwoord geven op de onderzoeksvraag: doel, privacy, controle en beheersbaarheid, praktische realisatie en introductie. Echter is deze informatie niet met zekerheid generaliseerbaar voor andere verzorgenden.

1. De Mooij, J., & Van Der Ploeg, M. Onbegrepen gedrag bij mensen met dementie. Nurse Academy O&T, 2016, 4, 36-40.
2. Diesfeldt, H. Dementie en moeilijk hanteerbaar gedrag: Parallele trajecten of verschillende trends? Denkbeeld, 2016, 28(2), 12-15.
3. Zwijsen, S., De Lange, J., Pot, A. M., Mahler, M., & Minkman, M. Omgaan met onbegrepen gedrag bij dementie: Inventarisatie richtlijnen en inzichten rondom onbegrepen gedrag bij ouderen met dementie, 2013. Geraadpleegd op 13-09-2017 via http://www.vilans.nl/docs/pdf/Rapport_Onbegrepen_gedrag_bij_dementie.pdf
4. Nijhof, N., Van Gemert - Pijnen, J. E. W. C., Dohmen, D. A. J., & Seydel, E. R. Dementie en technologie: Een studie naar de toepassingen van techniek in de zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie, 2009, 40, 113-131.

Dankwoord

Opdrachtgevers: Dr. Eveline Wouters, Dr. Mark de Graaf

Begeleider: Dr. Manon Peeters-Schaap

Medestudenten: Maxime van Dordrecht, Zargan Eskarkhanova

Bedankt voor de begeleiding, steun, hulp en hele fijne samenwerking!